

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag om godkännande av det nordiska avtalet om genomförande av vissa bestämmelser om medborgarskap och till lag om ikraftträdande av de avtalsbestämmelser som hör till området för lagstiftningen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att riksdagen skall godkänna det i Köpenhamn den 14 januari 2002 ingångna avtalet mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om genomförande av vissa bestämmelser om medborgarskap. Enligt avtalet får en nordisk medborgare på vissa villkor medborgarskap i ett annat nordiskt land efter anmälan. Ett avtal om nordiskt medborgarskap ingicks för första gången den 21 december 1950. Finland tillträdde avtalet 1969. Det finska tillträdet möjliggjordes av 10 § medborgarskapslagen (401/1968) som reglerar det anmälningsförfarande som anges i avtalet. Vid anmälan har beslutsfattaren inte prövningsrätt, utan förvärvandet av medborgarskap bygger på rätten att erhålla medborgarskap då de lagfästa kriterierna uppfylls. Island tillträdde avtalet 1998. Avtalet har ändrats 1977 och 1998. Det nu aktuella

avtalet har ingåtts till följd av att den svenska medborgarlagstiftningen har reformerats. I den nya lagen om svenskt medborgarskap godkänner Sverige flerfaldigt medborgarskap i betydligt större utsträckning än de övriga nordiska länderna. Avsikten med avtalet är att göra det möjligt att tillämpa bestämmelserna i avtalet på svenska medborgare som önskar medborgarskap i ett annat nordiskt land. Till följd av den svenska lagreformen har tekniska ändringar gjorts i avtalet.

Avtalet träder i kraft 30 dagar efter den dag då samtliga parter har meddelat det danska utrikesministeriet att de har godkänt det. I propositionen ingår ett förslag till lag om ikraftträdande av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen, och avsikten är att lagen skall träda i kraft vid samma tidpunkt som avtalet.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Danmark, Norge och Sverige ingick den 21 december 1950 ett ömsesidigt avtal om genomförande av vissa bestämmelser om medborgarskap. Avsikten med avtalet var att underlätta för medborgarna i avtalsstaterna att erhålla medborgarskap i en annat nordiskt land. Finland tillträdde avtalet i samband med en granskning av det samma den 15 januari 1969 och Island anslöt sig som part den 23 november 1998. I avtalet ingår bestämmelser om de villkor som gäller för att en medborgare i en avtalsstat skall få medborgarskap i en annan avtalsstat genom anmälningsförfarande och bestämmelser om hemvisttiden och om likställandet av hemvist i en avtalsstat med hemvist i en annan avtalsstat. Avsikten med avtalet är att ömsesidigt och på lika villkor göra det lättare att förvärva medborgarskap i en annan avtalsstat. Avtalet har utgått från likheten i de nordiska samhällena och enhetligheten hos lagstiftningarna om medborgarskap, bl.a. i fråga om inställningen till förlust av medborgarskap.

År 1977 fogades en bestämmelse till avtalet enligt vilken avtalsstaterna får tillämpa en kortare hemvistperiod än den i avtalet angivna hemvistperioden om sju år. Denna period får dock inte vara kortare än fem år. Bestämmelsen rör 10 § 4 mom. i den finska medborgarskapslagen enligt vilket en medborgare som har fyllt 18 år och som förvärvat medborgarskapet på annat sätt än genom naturalisation och som sedan sju år har sitt egentliga bo och hemvist i Finland och som inte under denna tid dömts till frihetsstraff, förvärvar finskt medborgarskap genom att hos Utlänningsverket skriftligen anmäla sin önskan att bli finsk medborgare. Enligt 10 § 5 mom. i lagen förvärvar den som förlorat finskt medborgarskap och som därefter utan avbrott varit medborgare i en avtalsstat, finskt medborgarskap genom att sedan han eller hon varaktigt bosatt sig i landet, hos Utlänningsverket anmäla sin önskan att bli finsk medborgare. I 10 § hänvisas det också till 5 och 6 § enligt vilka hemvist i en annan avtalsstat skall beaktas vid tillämpningen av dem.

Avtalet granskades 1998 vilket gjorde det möjligt att också på finska medborgare tillämpa avtalsbestämmelsen om automatisk

förlust av medborgarskap vid 22 års ålder och möjligheten att likställa hemvist i en annan avtalsstat med hemvist i Finland. Tidigare var detta inte möjligt eftersom bestämmelsen om förlust av medborgarskap fogades till den finska medborgarskapslagen i samband med lagreformen 1984, dvs. först efter det att Finland hade anslutit sig till avtalet (8 b § medborgarskapslagen). Bestämmelsen hindrar att en person automatiskt förlorar sitt finska medborgarskap då han eller hon fyller 22 år, om personen under sammanlagt minst sju års tid har haft sitt egentliga bo och hemvist i en annan avtalsstat.

I Sverige trädde en ny lag om svenskt medborgarskap (SFS 2001:82) i kraft den 1 juli 2001. Den nya lagen godkänner flerfaldigt medborgarskap i större utsträckning än tidigare. Att förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan eller efter ansökan är inte längre beroende av att personen i fråga skall förlora sitt gamla medborgarskap och en svensk medborgare förlorar inte heller sitt svenska medborgarskap då han eller hon efter ansökan eller på motsvarande sätt förvärvar medborgarskap i en annan stat. I de övriga avtalsstaterna är inställningen till flerfaldigt medborgarskap fortsättningsvis negativ i princip. Detta betyder att en finsk medborgare förlorar sitt finska medborgarskap då han eller hon förvärvar medborgarskap i en annan stat genom anmälan i enlighet med det ömsesidiga nordiska avtalet. Medborgare i Danmark, Norge och Island förlorar likaså sina tidigare medborgarskap då de genom anmälan erhåller finskt medborgarskap. Efter revideringen av lagen om svenskt medborgarskap har en svensk medborgare inte längre förlorat sitt svenska medborgarskap efter den 1 juli 2001 då han eller hon erhållit finskt medborgarskap genom anmälan enligt 10 §. Finland och Island hör inte till Europarådets konvention av år 1963 om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap (Convention on reduction of cases of multiple nationality and military obligations in cases of multiple nationality), vilket däremot Danmark, Norge och Sverige gör. Enligt konventionen förlorar en svensk

medborgare sitt medborgarskap då han eller hon blir dansk eller norsk medborgare. Sverige har numera sagt upp konventionen och då uppsägningen träder i kraft den 1 juli 2002 förlorar en svensk medborgare inte längre sitt medborgarskap vid förvärv av danskt eller norskt medborgarskap.

I Finland är en revidering av medborgarskapslagstiftningen aktuell med en betydligt positivare inställning till flerfaldigt medborgarskap än tidigare. Den nya finska medborgarskapslagen kommer sannolikt att träda i kraft under 2003. I Norge har ett kommittébetänkande med en positiv inställning till flerfaldigt medborgarskap avgivits 2002.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Propositionen vill göra det möjligt att tillämpa de övriga avtalsstaternas medborgarskapslagar på svenska medborgare, trots ändringarna i den svenska medborgarskapslagstiftningen, då dessa erhåller medborgarskap efter anmälan i en avtalsstat. De avtalsstater som förhåller sig negativt till flerfaldigt medborgarskap vill inte att det svenska medborgarskapet skall bibehållas i anmälningsförfarandet. Avtalet gör det möjligt för de negativt inställda avtalsparterna att förutsätta att det gamla medborgarskapet skall upphöra. Däremot åläggs avtalsstaterna inte att förutsätta detta. I övrigt har avtalet samma innehåll som dess föregångare, det innehåller endast de ändringar som följer av den ändrade lagen om svenskt medborgarskap. Innehållet i avtalet har ändrats med hänsyn till de svenska lagändringarna och de ändringar av hänvisningarna i avtalet som följt av detta har också gjorts. Genom avtalet blir det möjligt att förvärva medborgarskap i en avtalsstat under förutsättning att den som gör anmälan och hans eller hennes i anmälan angivna barn avstår från sitt gamla medborgarskap (artikel 7). Den enhetlighet i de nordiska lagarna om medborgarskap som ursprungligen låg till grund för avtalet finns inte längre i fråga om bestämmelserna om hur man mister sitt medborgarskap, och medborgarna i samtliga avtalsstater har inte längre samma ställning då de önskar erhålla medborgarskap i en annan avtalsstat. Detta betyder att avtalets syfte inte längre fylls då

Sverige ändrat sin lagstiftning. Genom avtalet vill man genomföra den i avtalet avsedda ömsesidigheten mellan avtalsparterna trots den svenska lagrevideringen.

3. Avtalets förhållande till den finska lagstiftningen

Det finska medborgarskapet regleras i 5 § grundlagen (731/1999). I paragrafen anges de viktiga principerna för förvärv och förlust av finskt medborgarskap. Grunderna för förvärv och förlust av finskt medborgarskap bestäms i lag. Avtalet påverkar den finska medborgarskapslagen och dess tillämpning. I avtalet ingår bestämmelser som gäller anmälningsförfarandet enligt 5, 6 och 10 § medborgarskapslagen för att erhålla finskt medborgarskap samt 8 b § om automatisk förlust av finskt medborgarskap vid 22 års ålder.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Propositionen har inga ekonomiska verkningar.

4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Propositionen har inte vare sig organisatoriska eller personella verkningar.

4.3. Verkningar för medborgarna

En finsk medborgare förlorar sitt finska medborgarskap då han eller hon blir svensk medborgare efter anmälan enligt avtalet, medan en svensk medborgare bibehåller sitt svenska medborgarskap. Avtalet likställer finska och svenska medborgare eftersom det gör det möjligt att förutsätta att en svensk medborgare skall avstå från sitt svenska medborgarskap då han eller hon önskar förvärva finskt medborgarskap.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag inom inrikesministeriet och Utlänningsverket.

DETALJMOTIVERING

1. Avtalets innehåll

Artikel 1. Vid tillämpning av 3 § i de danska, isländska och norska medborgarskapslagarna och 5 § i den finska medborgarskapslagen likställs hemvist i en annan avtalsstat med hemvist i den stat vars medborgarskap den anmälände önskar förvärva, dock endast i den mån hemvisttiden infallit före 16 års ålder och tidigare än fem år före anmälan.

Artikel 2. Vid tillämpning av 4 § i de danska, isländska och norska medborgarskapslagarna samt av 6 § i den finska medborgarskapslagen likställs hemvist intill tolv års ålder i en annan avtalsstat med hemvist i den stat vars medborgarskap den anmälände önskar förvärva.

Artikel 3. Bestämmelsen i 8 § första stycket i de danska, isländska och norska medborgarskapslagarna, i 8 b § första stycket i den finska medborgarskapslagen och i 14 § första stycket i den svenska medborgarskapslagen skall inte tillämpas på den som under sammanlagt minst sju år har haft hemvist i en annan avtalsstat.

Artikel 4. Den som är medborgare i en avtalsstat kan förvärva medborgarskap i en annan avtalsstat genom att skriftligen anmäla sin önskan härom till den myndighet denna stat bestämmer, om han eller hon

1) har förvärvat medborgarskapet i förstnämnda stat på annat sätt än genom naturalisation,

2) har fyllt 18 år,

3) sedan sju år har hemvist i avtalsstaten, och

4) inte under denna tid har dömts till fängelse eller annan påföljd som enligt lagen i denna stat i detta hänseende är likställd med frihetsstraff.

Vid tillämpning av bestämmelsen i punkt 1 i första stycket i denna artikel skall även den som förvärvat medborgarskapet genom att någon av hans eller hennes föräldrar naturaliserats anses ha förvärvat medborgarskapet genom naturalisation.

Vid tillämpning av punkt 3 i första stycket i denna artikel får varje part bestämma en kortare tid, dock minst fem år.

Artikel 5. En medborgare i en avtalsstat som

tidigare har varit medborgare i en annan avtalsstat återvinner medborgarskapet i denna stat när han eller hon efter att ha tagit hemvist där skriftligen anmäler sin önskan om det till den myndighet denna stat bestämmer.

En sådan anmälan får dock göras endast om den anmälände efter förlusten av det medborgarskap han eller hon önskar återvinna oavbrutet har varit medborgare i en eller flera av avtalsstaterna.

Artikel 6. Om en medborgare i en avtalsstat förvärvat medborgarskap i en annan avtalsstat enligt artiklarna 4 eller 5, förvärvat även hans eller hennes ogifta barn under 18 år samma medborgarskap, under förutsättning att de villkor som anges i medborgarskapslagstiftningen i den staten är uppfyllda.

En part kan för sådana fall bestämma att bestämmelsen i artikel 7 skall tillämpas på motsvarande sätt.

Artikel 7. Vid tillämpning av bestämmelserna i artiklarna 4 och 5 kan en part bestämma att förvärv av medborgarskap enligt dessa bestämmelser skall vara beroende av att den som gör anmälan styrker att han eller hon därigenom mister sitt medborgarskap i andra stater.

Artikel 8. Varje part skall snarast meddela de övriga parterna om sådana ändringar i dess medborgarskapslagstiftning som har betydelse för detta avtal. Parterna skall därefter snarast gemensamt överväga om dessa ändringar skall föranleda ändringar i detta avtal.

Artikel 9. Detta avtal träder i kraft 30 dagar efter den dag då samtliga parter har meddelat det danska utrikesministeriet att de har godkänt det. Det danska utrikesministeriet skall underrätta de övriga parterna om mottagandet av sådana meddelanden och om tidpunkten för avtalets ikraftträdande.

Samtidigt upphävs det i Köpenhamn den 23 oktober 1998 undertecknade avtalet mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om genomförande av vissa bestämmelser om medborgarskap.

Artikel 10. En part får säga upp detta avtal

genom skriftligt meddelande till det danska utrikesministeriet, som skall underrätta de övriga parterna om mottagandet av meddelandet och dess innehåll.

En uppsägning gäller endast den part som har gjort den och träder i kraft sex månader efter den dag då det danska utrikesministeriet mottog den.

Artikel 11. Originalen till detta avtal skall deponeras i det danska utrikesministeriet, som skall tillställa de övriga parterna bekräftade avskrifter därav.

2. Lagförslag

1 §. Lagens 1 § innehåller en sedvanlig blankettbestämmelse som genom lag sätter i kraft de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen. Dessa bestämmelser kommenteras i avsnittet om behovet av riksdagens samtycke.

2 §. Enligt lagens 2 § kan närmare bestämmelser om verkställigheten utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §. Det förslås att lagen skall träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president, samtidigt som avtalet träder i kraft för Finlands del.

3. Ikraftträdande

Avtalet träder i kraft 30 dagar efter den dag då samtliga parter har meddelat det danska utrikesministeriet om godkännandet.

4. Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning

Enligt 94 § 1 mom. grundlagen krävs riksdagens godkännande för fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis skall en bestämmelse anses höra till området för lagstiftningen om den gäller utövande eller begränsning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen, om den i övrigt gäller grunderna för

individens rättigheter och skyldigheter, om den sak som bestämmelsen gäller enligt grundlagen skall föreskrivas i lag eller om det finns lagbestämmelser om den sak som lagen gäller eller det enligt rådande uppfattning i Finland skall lagstiftas om saken. Enligt grundlagsutskottet hör en bestämmelse om en internationell förpliktelse till området för lagstiftningen oavsett om den strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (GrUU 11/2000 rd och GrUU 12/2000 rd).

Förslaget följer jämlikhetskravet i 6 § grundlagen även om de personer som omfattas av avtalet och övriga utlänningar inte är i samma ställning. Godtagbara skäl finns för särbehandlingen. Det kan på goda grunder antas att de som omfattas av avtalet har lätt att bli integrerade eftersom de bött i ett samhälle som är mycket lika det finska samhället.

I artiklarna 1–7 ingår bestämmelser om hur bestämmelserna i avtalsstaternas medborgarskapslagar om villkoren för erhållande av medborgarskap i respektive land skall tillämpas på nordiska medborgare. Dessa frågor regleras i Finland i medborgarskapslagen och därför hör bestämmelserna till området för lagstiftningen och kräver riksdagens samtycke.

Avtalet innehåller inte bestämmelser som berör grundlagen på det sätt som anges i 94 § 2 mom. Avtalet kan därför godkännas med enkel majoritet och förslaget till ikraftträdandelag kan godkännas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § grundlagen föreslås

att Riksdagen godkänner det i Köpenhamn den 14 januari 2002 ingångna avtalet mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om genomförande av vissa bestämmelser om medborgarskap.

Eftersom avtalet innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen föreläggs samtidigt Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det nordiska avtalet om genomförande av vissa bestämmelser om medborgarskap

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det i Köpenhamn den 14 januari 2002 ingångna avtalet mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om genomförande av vissa bestämmelser om medborgarskap gäller som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §
Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §
Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

Helsingfors den 14 juni 2002

Republikens President

TARJA HALONEN

Utrikesminister *Erkki Tuomioja*

AVTAL

mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om genomförande av vissa bestämmelser om medborgarskap

Regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige har kommit överens om att genomföra bestämmelserna i 10 § lagen nr 252 den 27 maj 1950 om danskt medborgarskap, jfr. lagtillkännagivandet nr 28 den 15 januari 1999, ändrad genom lagen nr 1102 den 29 december 1999; i 10 § i den finska medborgarskapslagen den 28 juni 1968 (nr 401), ändrad genom lag den 10 augusti 1984 (584/1984) och lag den 3 februari 1995 (155/1995); i 9 b § lagen nr 100 den 23 december 1952 om isländskt medborgarskap, ändrad genom lagen nr 49 den 11 maj 1982, lagen nr 62 den 12 juni 1998 och lagen nr 82 den 16 juni 1998; i 10 § lagen den 8 december 1950 om norskt medborgarskap, ändrad genom lag den 20 december 1968 samt i 17-19 §§ i lagen den 1 mars 2001 (nr 82) om svenskt medborgarskap.

Artikel 1

Vid tillämpning av 3 § i de danska, isländska och norska medborgarskapslagarna och 5 § i den finska medborgarskapslagen likställs hemvist i en annan avtalsstat med hemvist i den stat vars medborgarskap den anmälande önskar förvärva, dock endast i den mån hemvisttiden infallit före 16 års ålder och tidigare än fem år före anmälan.

Artikel 2

Vid tillämpning av 4 § i de danska, isländska och norska medborgarskapslagarna samt av 6 § i den finska medborgarskapslagen likställs hemvist intill tolv års ålder i en annan avtalsstat med hemvist i den stat vars medborgarskap den anmälande önskar förvärva.

Artikel 3

Bestämmelsen i 8 § första stycket i de danska, isländska och norska medborgarskapslagarna, i 8 b § första stycket i den finska medborgarskapslagen och i 14 § första stycket i den svenska medborgarskapslagen skall inte tillämpas på

den som under sammanlagt minst sju år har haft hemvist i en annan avtalsstat.

Artikel 4

Den som är medborgare i en avtalsstat kan förvärva medborgarskap i en annan avtalsstat genom att skriftligen anmäla sin önskan härom till den myndighet denna stat bestämmer, om han eller hon

- 1) har förvärvat medborgarskapet i förstnämnda stat på annat sätt än genom naturalisation,
- 2) har fyllt 18 år,
- 3) sedan sju år har hemvist i avtalsstaten, och
- 4) inte under denna tid har dömts till fängelse eller annan påföljd som enligt lagen i denna stat i detta hänseende är likställd med frihetsstraff.

Vid tillämpning av bestämmelsen i punkt 1 i första stycket i denna artikel skall även den som förvärvat medborgarskapet genom att någon av hans eller hennes föräldrar naturaliserats anses ha förvärvat medborgarskapet genom naturalisation.

Vid tillämpning av punkt 3 i första stycket i denna artikel får varje part bestämma en kortare tid, dock minst fem år.

Artikel 5

En medborgare i en avtalsstat som tidigare har varit medborgare i en annan avtalsstat återvinner medborgarskapet i denna stat när han eller hon efter att ha tagit hemvist där skriftligen anmäler sin önskan om det till den myndighet denna stat bestämmer.

En sådan anmälan får dock göras endast om den anmälande efter förlusten av det medborgarskap han eller hon önskar återvinna oavbrutet har varit medborgare i en eller flera av avtalsstaterna.

Artikel 6

Om en medborgare i en avtalsstat förvärvat medborgarskap i en annan avtalsstat enligt artiklarna 4 eller 5, förvärvat även hans eller hennes ogifta barn under 18 år samma

medborgarskap, under förutsättning att de villkor som anges i medborgarskapslagstiftningen i den staten är uppfyllda.

En part kan för sådana fall bestämma att bestämmelsen i artikel 7 skall tillämpas på motsvarande sätt.

Artikel 7

Vid tillämpning av bestämmelserna i artiklarna 4 och 5 kan en part bestämma att förvärv av medborgarskap enligt dessa bestämmelser skall vara beroende av att den som gör anmälan styrker att han eller hon därigenom mister sitt medborgarskap i andra stater.

Artikel 8

Varje part skall snarast meddela de övriga parterna om sådana ändringar i dess medborgarskapslagstiftning som har betydelse för detta avtal. Parterna skall därefter snarast gemensamt överväga om dessa ändringar skall föranleda ändringar i detta avtal.

Artikel 9

Detta avtal träder i kraft 30 dagar efter den dag då samtliga parter har meddelat det danska utrikesministeriet att de har godkänt det. Det danska utrikesministeriet skall underrätta de övriga parterna om mottagandet av sådana meddelanden och om

tidpunkten för avtalets ikraftträdande.

Samtidigt upphävs det i Köpenhamn den 23 oktober 1998 undertecknade avtalet mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om genomförande av vissa bestämmelser om medborgarskap.

Artikel 10

En part får säga upp detta avtal genom skriftligt meddelande till det danska utrikesministeriet, som skall underrätta de övriga parterna om mottagandet av meddelandet och dess innehåll.

En uppsägning gäller endast den part som har gjort den och träder i kraft sex månader efter den dag då det danska utrikesministeriet mottog den.

Artikel 11

Originalen till detta avtal skall deponeras i det danska utrikesministeriet, som skall tillställa de övriga parterna bekräftade avskrifter därav.

Till bekräftelse härav har undertecknade bemyndigade ombud undertecknat detta avtal.

Upprättat i Köpenhamn den 14 januari 2002 i ett exemplar på de danska, finska, isländska, norska och svenska språken, vilka alla texter är lika giltiga.